

Stolbur na viniči (*Candidatus Phytoplasma solani*)

Pestovatelia viniča hroznorodého aj v tomto roku bojovali okrem proti živočíšnym škodcom, hubovým a vírusovým ochoreniam. V našich podmienkach sú už známe aj bakteriálne choroby na viniči, nazývané tiež aj bakteriálne fytoplazmy. Fytoplazmy sa vyskytujú vo floéme napadnutých rastlín a sú viditeľné iba pomocou mikroskopu. Spoločne určité výskyt takýchto ochorení vo vašom viniči je možné iba v laboratórnych podmienkach.

Stolbur sa okrem viniča vyskytuje aj vo voľnej prírode, jeho hostiteľskými rastlinami sú pupenec roľný (*Convolvulus arvensis*), povoja plotná (*Calystegia sepium*), žihľava dvojdomá (*Urtica dioica*) a napríklad aj levanduľa (*Lavandula* sp.). Z hospodársky významných plodín napáda druhy patriace do čeľade *Solanaceae* (ľuľkovité), a to najmä rajčiak jedlý (*Solanum lycopersicum*), ľuľok baklažánový (*Solanum melongena*), zemiak (*Solanum tuberosum*), papriku ročnú (*Capsicum annuum*). Z čeľade mrkvovitých (*Apiaceae*) zistený na zeleri voňavom (*Apium graveolens*) a mrkve obyčajnej (*Daucus carota*).

Jednotlivé odrody viniča hroznorodého sú rozdiely v citlivosti. Z bielych odrôd je najcitlivejšia odroda Chardonnay, z modrých Zweigeltrebe.

Najvýznamnejším vektorom prenášajúcim stolbur je žilnatka vírusonosná (*Hyaalthes obsoletus*). Vektor má veľa hostiteľov. K nim patria napríklad ambrózia palinolistá (*Ambrosia artemisiifolia*), levanduľa lekárska (*Lavandula angustifolia*), šalvia muškátová (*Salvia sclarea*), prhľava dvojdomá (*Urtica dioica*), vinič hroznorodý (*Vitis vinifera*) a pupenec roľný (*Convolvulus arvensis*). Z vymenovaných hostiteľov žilnatky vírusosnej vyplýva, že má spolu so stolburom veľa spoločných hostiteľských rastlín. Vektor je rozšírený na celom území Európy. Najväčšia letová aktivita vektora bola pozorovaná približne od polovice júna do polovice augusta. Fytoplazma v prenášačovi nie je infekčná ihneď po nacicaní, ale až po určitej dobe.

Za najvýraznejšie príznaky stolburu na viniči považujeme predčasné intenzívne zmeny vo sfarbení listov, pričom sa na nich tvoria škvrny. Pri bielych odrodách je známe ich žlté sfarbenie, zatiaľ čo u červených odrôd sa listy sfarbuje na červeno, prípadne až fialovo. Listy zostávajú krehké. Môže dochádzať aj k zvinovateniu listov.

Letorasty a internódia sú slabšie a kratšie. Kvety a hrozno usychajú, kvetenstvo opadáva, bobule sa scvrkávajú. Nižšia cukornatosť a naopak vyšší obsah kyselín sú typické pre menej infikované bobule. Napadnuté kry vnímavých odrôd v priebehu jarného obdobia zle a neskoro rašia.

Príznaky napadnutia sa môžu prejaviť buď na celej rastline alebo iba na niektorých jej výhonoch či dokonca častiach. Hostitelia vykazujú na konci vegetačného obdobia, teda v druhej polovici mesiaca september) silné príznaky napadnutia.

Z ochranných opatrení je najdôležitejšie sa pri každej výsadbe alebo dosádzaní zamerať na zdravý rastlinný materiál. Okrem toho možno jednoznačne odporučiť zníženie populácie vektorov stolburu, a to najmä žilnatky vírusosnej. Najčastejšie sú zdrojmi infekcie pupenec roľný a ďateľina lúčna, preto sa v okolí vinohradov odporúča robiť bylinný výsev, ktorý by pozostával z nehostiteľských rastlín stolburu a aj jeho vektorov. Nevyhnutným opatrením v prípade výskytu stolburu na viniči je napadnuté rastliny odstrániť a spáliť! Chemická ochrana rastlín pred stolburom nie je možná. Na insekticídnu ochranu proti vektorom sú povolené 2

prípravky s tou istou účinnou látkou - Steward a Explicit plus. Treba však konštatovať, že chemická ochrana je vzhľadom k prevažným výskytom cikádiok aj mimo viníc, málo účinná a nie je účelné ju využívať.

Ing. Ivana Horváthová

ÚKSÚP – OOR

12.11.2019